

De Karmel kerk te Woudsend

Welkom in de Karmel kerk te Woudsend.

Eerst een kort stukje geschiedenis van het dorp Woudsend wat zich tussen het Heegermeer en het Slotermeer als dorp heeft ontwikkeld. De oudste Friese variant van de naam is *Waldeseende*, volgens historici betekent *Waldes*, drassige grond of veengrond en *eende* betekent droogste stukje land.

In 1357 wordt Woudsend voor het eerst genoemd naar aanleiding van de stichting van een Karmelietenklooster bij deze nederzetting. Dankzij de gunstige ligging aan de rivier *de Ee* die voor IJlst, Sneek en zelfs voor Leeuwarden de waterverbinding vormde naar de Zuiderzee en daarmee naar Holland, kon het dorp zich ontwikkelen tot een belangrijke handels- en scheepvaart nederzetting. De *“Hedendaagse Historie of Tegenwoordige Staat van Friesland”* (1788) meldt dat Woudsend wat de landerijen aangaat, het kleinste dorp is *‘doch ten aanzien van volk rijkheid en het vermogen der ingezetenen, verre het aanzienlijkste der gehele grietenij* en het enige dorp waar een boterwaag gevonden wordt.

Het dorp is tot ontwikkeling gekomen door turf en houtschippers die op Holland voeren, *doch hier is in later tijd bijgekomen eene aanzienlijke reederij in Friesche koopvaardij schepen* die hier worden gebouwd. En dan bezit het dorp ook nog molens. Woudsend werd een zeestad tussen twee meren.

Nu een stukje geschiedenis over de naam en het ontstaan van de huidige Karmel kerk. De naam van deze kerk is ontleend aan het Karmelietenklooster, welke ooit op deze plaats stond. Dit klooster is in 1337 gesticht en in 1580, met de overgang van katholicisme naar het protestantisme, veranderd in een protestantse kerk.

De oude kloosterkerk werd in 1660 afgebroken en vervangen door een nieuw gebouw. Deze kerk schijnt niet erg hecht te zijn geweest omdat al in 1837 - dus 177 jaar later - werd overgegaan tot afbraak en het bouwen van de nieuwe, huidige kerk. De informatie hierover staat vermeld op de gevelstenen boven en naast de hoofdingang.

Het huidige kerkgebouw is ontworpen door ingenieurs van Waterstaat. Zij hielden, in opdracht van het *Ministerie van Binnenlandse zaken, Openbare werken en Waterstaat*, toezicht op de bouw van de kerk. De kerk is in neoclassicistische stijl gebouwd en wordt wel een zogenaamde "waterstaatskerk" genoemd. De inwijdingsdienst was op zondag 17 december 1837. De kerk had op dat moment nog geen orgel.

Nadien hebben er meerdere restauraties en verbeteringen plaats gevonden. De laatste restauratie van het interieur vond plaats in 2007-2008. Na jaren van plannen, sparen, fondswerving en heel veel vrijwilligerswerk van de gemeenteleden, is het stucwerk in de Karmel volledig vernieuwd en daarnaast heeft men een architectenbureau in de arm genomen die gespecialiseerd is in het ontwerpen van Kerkinterieur en liturgisch centrum. In de kerkzaal zijn ronde vormen aangebracht. Het gehele interieur is in nieuwe kleuren geschilderd en het front van het orgel is teruggebracht in de oorspronkelijke kleuren. De banken zijn vervangen door stoelen die in een ronde setting zijn geplaatst. In het middengedeelte van de kerkzaal is de avondmaalstafel geplaatst; deze neemt een centrale plaats in. De kansel staat daar in rechte lijn achter. Deze veranderingen hebben ervoor gezorgd dat het interieur van de oude Karmel, zich heeft aangepast aan deze tijd. En als kers op de taart hebben de vrijwilligers deze prachtige kroonluchter geschonken.

In 2009 is middels een programma van de NCRV het kerkgebouw uitgeroepen tot mooiste kerk van Friesland.

Het orgel

Toen in 1837 de nieuwe kerk in gebruik werd genomen bezat men nog geen orgel. In 1839 is door orgelmaker I.C. Scheuer te Zwolle een orgel geplaatst. Dit orgel is in 1937 vervangen door een orgel van de firma Bakker & Timmenga.

De dispositie luidt:

Manuaal I: Prestant 8, Bouron 16, Holpijp 8, Octaaf 4, Cornet 3 sterk c-f. Mixtuur 3-4-5 sterk, Octaaf 2, trompet 8.

Manuaal II : Quintadeen 8, Roerfluit 8, Viola di Gamba 8, Voix Celeste 8, Fluit Harmonique 4, Nasart 2 2/3, Woudfluit 2.

Pedaal: Violen 8, Subbas 16, Octaaf 4.

De oude **luitklokken** zijn door de Duitse bezetter meegenomen en in 1949 is er een nieuwe klok ingewijd.

Grafmonument familie Tromp

Het grafmonument in de tuin van de "karmel" bevat de volgende namen : Age Hylkes Tromp, zijn vrouw Eelkje Wigles Visser, hun ongetrouwde dochter Cornelia Tromp en Janke Hylkes Tromp, een zuster van Age Hylkes.

Age Hylkes Tromp werd in 1794 geboren in Woudsend en overleed daar in 1876. Hij was oprichter en directeur van de Onderlinge Brandwaarborg Maatschappij Woudsend anno 1816. Meer dan 170 jaar zou een lid van de familie Tromp deel uitmaken van de 'directie van Woudsend'. Als notabel is Age Hylkes Tromp nauw betrokken geweest bij de bouw van de huidige kerk.

Literatuur:: o.a. Monument van de maand : Woudsend.

25 juni 2022.

Sytske Kooij – Jacobsma